

Zkušenosti učitelů mateřských škol s domácím vzděláváním dětí předškolního věku

Marcela Zapletalíková

Bakalářská práce
2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Marcela Zapletalíková**
Osobní číslo: **H190183**
Studijní program: **B0112P300001 Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Zkušenosti učitelů mateřských škol s domácím vzděláváním dětí předškolního věku**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury zaměřené na možnosti plnění povinného předškolního vzdělávání.
Vymezení teoretických východisek týkajících se problematiky domácího vzdělávání dětí předškolního věku.
Příprava metodiky empirické části, stanovení výzkumného cíle a výzkumných otázek.
Realizace kvalitativně orientovaného výzkumu prostřednictvím interview s učiteli mateřských škol.
Zpracování, vyhodnocení a interpretace získaných dat.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a formulace závěrů výzkumu.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Bočková, K. (2020). *Domácí vzdělávání*. Praha: Wolters Kluwer.

Cummings, Q. (2012). *The year of learning dangerously: adventures in homeschooling*. New York: A Perigee Book.

Hána, D., & Kostecká, Y. (2019). *Domácí vzdělávání v kontextu evropských vzdělávacích systémů*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta.

Holt, J. C., & Farenga, P. (2018). *Učte se sami: dovolte dětem, aby se užily samy = Teach your own*. Praha: Marie Noe, One Woman Press.

Kašparová, I. (2019). *Spolu. Průvodce domácím vzdáváním v České republice*. Brno: Akamedia.

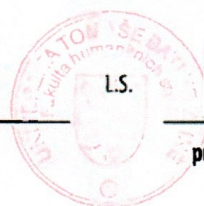
Oprailová, E. (2016). *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Beata Horníčková**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **12. října 2021**

Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2022**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

prof. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 12. října 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně

M. 4. 2020

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací.

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá zkušenostmi učitelů mateřských škol s domácím vzděláváním dětí předškolního věku. Cílem mé práce je zjistit názory učitelů na domácí vzdělávání dětí předškolního věku, zjistit jaká je úroveň spolupráce s rodiči dětí z domácího vzdělávání, popsat jak probíhá ověřování dětí z domácího vzdělávání a jejich připravenost na povinnou školní docházku. Teoretická část představuje předškolní vzdělávání se zaměřením na povinné předškolní vzdělávání, sumarizuje poznatky o domácím vzdělávání dětí předškolního věku a charakterizuje dítě předškolního věku s akcentem na jeho školní připravenost. Empirická část představuje výsledky výzkumu, který byl realizován prostřednictvím polostrukturovaného interview s učitelkami mateřských škol. V závěru práce byla interpretována výzkumná zjištění a na jejich základě byla zformulována doporučení pro praxi mateřských škol.

Klíčová slova: povinné předškolní vzdělávání, domácí vzdělávání, školní připravenost, předškolní věk

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the experience of kindergarten teachers with home education of preschool children. The aim of my thesis is to find out the opinions of teachers on home education of preschool children, to find out what is the level of cooperation with parents of home educated children, to describe how the verification of home educated children and their readiness for compulsory schooling takes place. The theoretical part introduces preschool education with a focus on compulsory preschool education, summarizes the knowledge on home education of preschool children and characterizes the preschool child with an emphasis on his/her school readiness. The empirical part presents the results of the research, which was conducted through semi-structured interviews with kindergarten teachers. The paper concludes with an interpretation of the research findings and the formulation of recommendations for kindergarten practice.

Keywords: compulsory preschool education, home education, school readiness, preschool age

Ráda bych poděkovala mé vedoucí práce PhDr. Beatě Horníčkové za cenné rady a připomínky, které mi poskytla s pochopením a trpělivostí a pomohla mi mou práci dokončit. Za praktické rady bych chtěla poděkovat i mým spolužačkám a kolegyním. V neposlední řadě i všem učitelkám za jejich ochotu a čas poskytnout rozhovor.

Velké poděkování patří mé rodině a kamarádce za to, že mě vždy podporovali a byli mi oporou. Moc si toho vážím.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	12
1.1 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM OBECNĚ.....	12
1.1.1 Hlavní principy RVP PV.....	13
1.1.2 Úkoly předškolního vzdělávání.....	13
1.1.3 Cíle předškolního vzdělávání.....	14
1.1.4 Specifika předškolního vzdělávání.....	15
1.1.5 Podmínky předškolního vzdělávání.....	15
2 POVINNÉ PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	17
2.1 NÁZORY NA ZAVEDENÍ POVINNÉHO PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	18
2.2 ZKUŠENOSTI S POVINNÝM PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍM V ZAHRANIČÍ.....	19
3 DOMÁCÍ PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	21
3.1 DŮVODY PRO VYUŽITÍ DOMÁCÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	21
3.2 OBSAH METODICKÉHO DOPORUČENÍ PRO DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	22
3.2.1 Povinnosti rodičů spojené s domácím vzděláváním.....	22
3.2.2 Povinnosti mateřské školy spojené s domácím vzděláváním.....	22
3.3 VÝHODY A NEVÝHODY DOMÁCÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	23
3.4 STATISTIKA DOMÁCÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	24
4 CHARAKTERISTIKA DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU.....	26
4.1 ŠKOLNÍ ZRALOST A PŘIPRAVENOSTI.....	26
4.1.1 Fyzická připravenost.....	27
4.1.2 Psychická připravenosti.....	28
4.1.3 Sociální a citová připravenosti.....	28
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	29
5 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	30
5.1 CÍLE VÝZKUMU A VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	30
5.2 VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	30
5.3 METODA SBĚRU A ZPRACOVÁNÍ DAT.....	31
5.4 ANALÝZA DAT.....	32
6 VÝSLEDKY A INTERPRETACE DAT.....	33
6.1 DŮLEŽITOST PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	34
6.2 INDIVIDUÁLNÍ PŘÍSTUP JEDINCE.....	35
6.3 KAŽDÝ RODIČ JE JINÝ.....	37
6.4 SVATÉ DESATERO.....	38
6.5 ODHALENÍ SKUTEČNOSTI.....	39

7	DISKUZE.....	41
8	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	43
	ZÁVĚR.....	44
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	46
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	49
	SEZNAM GRAFŮ.....	50
	SEZNAM TABULEK.....	51
	SEZNAM PŘÍLOH.....	52

ÚVOD

Individuální přístup ve vzdělávání dítěte je v současné době aktuální a hojně diskutovatelné téma. Při počtu více dětí v jedné třídě je velmi náročné věnovat se každému dítěti individuálně, možná proto se rodiče rozhodnou pro domácí vzdělávání svých dětí. To jak v praxi dané vzdělávání funguje je konzultováno a kontrolováno pomocí ověřování očekávaných dovedností dle stanovených kritérií, které vydává MŠMT. Právě toto domácí vzdělávání dětí předškolního věku a odhalení zkušeností učitelů mateřských škol s ním spojené, je cílem mé bakalářské práce.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V teoretické části popisuji a představuji systém předškolního vzdělávání v České republice a dále se zaměřuji na povinné předškolní vzdělávání a domácí vzdělávání jako jednu z možností jejího plnění. Je zde popsána i charakteristika dítěte předškolního období, kdy je psychicky a fyzicky připraveno k nástupu plnění povinné školní docházky.

V empirické části představuji výsledky výzkumu a hledám odpověď na hlavní výzkumnou otázku. Zvolila jsem kvalitativní design a metodu polo-strukturovaného interview s učiteli. Částečně řízené interview bylo zvoleno proto, aby bylo možné jeho směr s předem připravenými otázkami průběžně rozšiřovat a více tím obsáhnout názory a osobní zkušenosti učitelů s domácím vzděláváním. V poslední části mé bakalářské práce jsou získaná data porovnána s teorií a ostatními výzkumy.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Předškolní vzdělávání je v České republice součástí vzdělávací soustavy a zajišťují ho mateřské školy, které jsou zapsány do rejstříku škol a školských zařízení. Je organizováno v souladu se školským zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Je určeno zejména pro děti od tří do šesti let, nejdříve od dvou let. Děti s odkladem povinné školní docházky a také některé 5leté děti mohou navštěvovat přípravné třídy, které mohou jejich vývoj vyrovnat. Tyto přípravné třídy se zřizují při základních školách. Vzdělávání v posledním předškolním roce i v přípravné třídě je ve veřejných a státních školách bezplatné. Předškolní vzdělávání všech typů je řízeno Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) a ve většině případů je zřizovatelem obec (Eurydice, 2022).

Ve školském zákoně je předškolní vzdělávání uvedeno takto: *„Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Dále vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání, napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základních vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními potřebami“* (Školský zákon č. 561/2004 Sb.).

Pojem předškolní vzdělávání je velmi obecným a širokým názvem, který v sobě zahrnuje jak cílenou přípravu dítěte pro nadcházející školní docházku, tak v určité míře i stále možnost dítěte hrát si a „dospět“ do věku, kdy bude opravdu nutné, aby se vzdělávalo. Každý si pod tímto pojmem představuje určitý způsob výuky úměrný věku a individuálním schopnostem dítěte. Právě zmíněná individualita hraje v poslední době velký význam nejen v této časové předškolní oblasti, ale celkově i v dalších letech, kdy se dítě systematicky připravuje na budoucí povolání a život. Proto je kladen velký důraz na to, aby dítě bylo v předškolním věku dobře připraveno.

1.1 Rámcový vzdělávací program obecně

Aby byla zachována jednotnost vzdělávání ve všech zařízeních napříč Českou Republikou, je nutno dodržovat základní principy a požadavky na vzdělání. Dokumentem, jenž na tuto problematiku dohlíží je Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV). Jeho úplné znění je vydáno k 1. září 2021 a je vydán MŠMT. Stanovuje podrobný popis a vymezení pravidel pro vzdělávání dětí předškolního věku. RVP PV vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku. Tato pravidla jsou závazná pro předškolní vzdělávání v mateřských školách (včetně MŠ lesních, MŠ zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona a v přípravných třídách ZŠ). RVP PV představuje zásadní východisko pro tvorbu školních

vzdělávacích programů i jejich uskutečňování. Je to dokument, který je v časových úsecích aktualizován (dle potřeb učitelů, společnosti) a je směrodatným dokumentem nejen pro učitele, ale i pro zřizovatele vzdělávacích institucí.

1.1.1 Hlavní principy RVP PV

Nastavení RVP PV je formulováno tak, aby splňoval základní principy s odbornými požadavky, které jsou založeny na daných principech:

- Akceptování přirozených specifíků dětí a zároveň jejich promítnutí do obsahu a forem metod jejich vzdělávání,
- umožnění rozvoje a vzdělávání každého dítěte v rozsahu jeho individuálních potřeb,
- zaměření se na vytváření základů klíčových kompetencí dosažitelných v etapě předškolního vzdělávání,
- definice kvality předškolního vzdělávání z hlediska cílů vzdělávání, podmínek, obsahu i výsledků, které má přinášet,
- zajištění srovnatelné pedagogické účinnosti vzdělávacích programů vytvářených a poskytovaných jednotlivými mateřskými školami,
- vytváření prostorů pro rozvoj různých programů a koncepcí i pro individuální profilaci každé mateřské školy,
- umožnění mateřským školám využívat různé formy, metody vzdělávání a přizpůsobovat vzdělávání konkrétním regionálním podmínkám, možnostem a potřebám (RVP PV, 2021).

1.1.2 Úkoly předškolního vzdělávání

Jedním z úkolů předškolního vzdělávání je doplnění a podpora rodinné výchovy, jakožto poskytování různorodých podnětů k aktivnímu rozvoji v prostředí, v němž se mohou děti cítit bezpečně a spokojeně. Důležitým úkolem předškolního vzdělávání (PV) je vytvářet dobré předpoklady k tomu, aby dítě pokračovalo ve vzdělávání. Dalším úkolem je za všech okolností maximálně podporovat individuální rozvojové možnosti dětí a každému dítěti umožnit dospět v době, kdy opouští mateřskou školu. Na základě každodenního a dlouhodobého styku s dítětem i jeho rodiči plní PV i úkol diagnostický (zejména vůči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami a dětem nadaným) (RVP PV 2021).

Opravilová tvrdí, že mateřská škola by měla poskytnout dítěti dostatek prostoru, v němž se optimálně rozvíjí jeho osobnost jako součást určité společenské skupiny. Měla by děti naučit žít spolu s ostatními, spolupracovat, prosadit se, umět pomoci a neškodit druhým. Uvádí, že *„předškolní vzdělávání chápeme v pedagogické teorii jako proces cíleného a organizovaného působení na dítě předškolního věku, které ho má rozvíjet, podporovat, motivovat a směřovat k získání tzv. kompetencí budoucího školáka“* (Opravilová, 2016 s. 14). Jinými slovy lze říct, že předškolní vzdělávání má děti všestranně rozvíjet a připravovat na další vzdělávání.

1.1.3 Cíle předškolního vzdělávání

Vždy je nutno stanovit cíle předškolního vzdělávání, ať už se jedná o cíle krátkodobé, či dlouhodobé. Ty se poté naplňují a dodržují tak, aby byla splněna kritéria RVP PV, jenž pracuje se čtyřmi cílovými kategoriemi: stanovuje cíle v podobě záměrů a výstupů, a to v úrovni obecné a oblastní.

- rámcové cíle – vyjadřující univerzální záměry předškolního vzdělávání,
- klíčové kompetence – představují výstupy dosažitelné v předškolním vzdělávání,
- dílčí cíle – vyjadřují konkrétní záměry příslušející té které vzdělávací oblasti,
- dílčí výstupy – dílčí poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty, které dílčím cílům odpovídají.

Tyto cílové kategorie jsou provázané a vzájemně spolu korespondují, celý tento systém musí být funkční. Sledování a naplňování stanovených záměrů v běžné každodenní praxi spolehlivě vede k dosahování výstupů. Učitel, který při vzdělávání dětí pracuje s vědomím vzdělávacích záměrů, má záruku, že skutečně vede děti k osvojování kompetencí a k jejich postupnému zdokonalování. Je tedy zřejmé, že cílem PV je rozvíjet dítě ve všech uvedených oblastech a zdokonalovat jej na úroveň, jenž je pro něj dosažitelná (RVP PV 2021).

1.1.4 Specifika předškolního vzdělávání

Předškolní vzdělávání se maximálně přizpůsobuje vývojovým, fyziologickým, kognitivním, sociálním a emocionálním potřebám dětí této věkové skupiny. Vzdělávání je důsledně vázáno k různým individuálním potřebám a možnostem jednotlivých dětí, včetně vzdělávacích potřeb speciálních. V předškolním vzdělávání mohou být vytvářeny třídy s věkově homogenním i heterogenním uspořádáním, kde mohou děti vykazovat rozdílné vzdělávací možnosti a potřeby. V mateřské škole jsou využívány různé metody a formy práce. Nejvhodnější je využívat prožitkové

a kooperativní učení, které je založeno přímo na zážitcích dítěte. Mezi metody předškolního vzdělávání patří zejména:

- situační učení,
- spontánní sociální učení,
- aktivity spontánní i řízené,
- didaktický styl učení,
- integrovaný přístup (RVP PV 2021).

Lze tedy říci, že u dětí v předškolním zařízení je nejlepší formou učení hra v kolektivu za odborného vedení učitele. Dítě je třeba povzbuzovat, aktivně zapojit a podporovat.

1.1.5 Podmínky předškolního vzdělávání

Základní podmínky, které je nutno při vzdělávání dětí dodržovat, jsou legislativně vymezeny příslušnými právními normami. V návaznosti na ně RVP PV podrobněji popisuje a doplňuje další materiální, organizační, personální, psychohygienické a pedagogické podmínky, které příznivě ovlivňují, resp. podmiňují kvalitu poskytovaného vzdělávání. Lesní MŠ zajišťují stejné podmínky, pokud je právní předpisy nestanoví jinak. Každý z institutů PV musí splnit podmínky k jejich provozování. Jedná se o podmínky:

1. Věcné – materiální podmínky (prostory, nábytek, vybavení, hračky, prostředí, okolí, hygienické a bezpečnostní normy).
2. Životospráva – strava, denní rytmus a řád, program, dostatek pohybu, zásady zdravého životního stylu nejen u dětí, dostatek spánku a odpočinku.
3. Psychosociální podmínky – rovnocennost, volnost, vhodná adaptace na nové podněty, omezení negativních slovních komentářů, důvěra, tolerance, volnost, svoboda.
4. Organizace – denní řád, program, vzdělávání, zázemí, adaptační režim, omezený počet dětí ve třídě.
5. Řízení MŠ – musí fungovat nejen uvnitř, ale i navenek, vytváření vhodných pracovních podmínek.
6. Personální a pedagogické zajištění – splnění odborné kvalifikace a její doplňování, dodržování pravidel, samovzdělávání, zajištění dostatečného pedagogického dozoru, zachování profesionálního přístupu.

7. Spoluúčast rodičů – důležitá je oboustranná důvěra, tolerance a spolupráce, vzájemná komunikace, informovanost, dodržování soukromí a diskrétnosti, poradenství. (RVP PV 2021).

Všechny tyto podmínky musí být splněny tak, aby bylo zajištěno správné a požadované zajištění péče o děti. Souvisí s tím spousta legislativních záležitostí (dodržování hygienických norem, dodržování zásad bezpečnosti, dodržení zákoníku práce, atp.). Zajištění všech těchto podmínek a jejich plnění a dodržování je velmi náročný proces, který na sebe váže další potřeby jeho prohlubování a správného uchopení tak, aby byla hlavně splněna všechna kritéria pro správné fungování chodu daného vzdělávacího zařízení.

Při nedodržení některých podmínek je nutno hledat varianty jak zabezpečit a odstranit překážky, které je znemožňují. Stejně tak platí, že učitelé se sami snaží chovat dle těchto podmínek a zásad (např. zdravá životospráva, vycházení s kolegy).

2 POVINNÉ PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Obecně pojem povinné evokuje pocit něčeho nutného, téměř až nátlak na splnění něčeho, co by povinné být nemuselo. Proč povinné? Proč ne volitelné, nebo doporučené? Tato a jiné otázky nejsou předmětem práce, ale okrajově je důležité zmínit význam tohoto kroku, neboť úzce souvisí s daným tématem bakalářské práce. Názorů na zavedení povinného předškolního vzdělávání je velmi mnoho.

Počátečním impulsem pro zavedení povinného předškolního vzdělávání byla potřeba připravit děti dostatečně na vstup do základních škol. Vedení mateřských škol vnímá předškolní vzdělávání spíše ve všestranném rozvoji než v přípravě na školní docházku. Zavedení povinné předškolní docházky nebylo odborníky, ani laiky původně přijato pozitivně. Důvody byly pramenící v náročnosti zavádění změn plošně – ať už se jednalo o prostorové řešení v jednotlivých zařízeních, či náročnost administrativní. Hlavním důvodem zavedení celoplošného povinného předškolního vzdělávání bylo zapojit všechny děti v celé ČR, zvláště děti znevýhodněné (Simonová et al., 2017).

V České republice je zavedeno povinné předškolní vzdělávání od 1. září 2017 a vztahuje se na děti, které dosáhnou do 31. 8. předchozího školního roku pěti let věku. Předškolní vzdělávání má formu pravidelné denní docházky v pracovních dnech, a to v rozsahu čtyř souvislých hodin denně. Ředitel školy stanoví ve školním řádu začátek povinné doby mezi 7. – 9. hodinou. Podmínky pro uvolňování dětí ze vzdělávání a omlouvání jejich neúčasti ve vzdělávání stanoví školní řád (§ 34a odst. 4). Zákonný zástupce je povinen do tří dnů doložit důvody nepřítomnosti dítěte v mateřské škole.

Možnosti plnění povinného předškolního vzdělávání jsou:

- individuální vzdělávání dítěte, které se uskutečňuje bez pravidelné denní docházky do MŠ,
- vzdělávání v přípravné třídě základní školy a ve třídě přípravného stupně základní školy speciální podle § 47 a 48a,
- vzdělávání v zahraniční škole na území České republiky, ve které ministerstvo povolilo plnění povinné školní docházky dle § 38a (§ 34a odst. 5) (Školský zákon 561/2004 Sb.).

Zatím se bohužel tento model neosvědčil a místa, na která bylo primárně cíleno, jsou stále mimo pozornost. Dokonce jsou i mylné názory na to, co vlastně povinné předškolní vzdělávání je a k čemu má sloužit. Nejde už zdaleka jen o jakousi službu, která pracujícím rodinám zajistí hlídání a péči o děti. V první řadě jde o kvalitní zajištění všech dostupných možností a prostředků pro správný rozvoj a vývoj předškolních dětí. Důležitost tohoto vzdělávání je na stejné úrovni, jako na

ni navazující povinná školní docházka. V rámci zkvalitnění by bylo vhodné do budoucna provést změny, které budou navazovat na jednotlivé požadavky institucí a více se soustředit na komunikaci jak s následným školním zařízením pro další školní docházku, tak se více zaměřit na spolupráci s rodiči.

2.1 Názory na zavedení povinného předškolního vzdělávání

Přestože zavedení povinné předškolní docházky je teprve nedávné, výzkumy o jeho existenci jsou již nyní dost zajímavé. Na základě mnoha odborných diskuzí a článků převažuje názor, že tento krok byl správný. Bývalá ministryně školství Valachová (2018) tvrdí, že pravidelné předškolní vzdělávání zvyšuje šanci dítěte uspět na startu základní školy. Dále uvádí, že je potřeba ukázat všem rodičům význam předškolního vzdělávání. Hlavním důvodem pro zavedení povinného předškolního vzdělávání, jak už jsem uvedla výše, bylo zapojit všechny děti do vzdělávání. Výzkumy, které se zabývají touto problematikou, ukazují, že průměrně 20 % mladých lidí, kteří nenavštěvovali předškolní zařízení, opouští školu před dokončením úplného středního vzdělání a to vede ke špatnému uplatnění na trhu práce (OECD, 2012 in Syslová). „*Vzdělanější lidé přispívají k demokratičtější společnosti a udržitelným ekonomikám a jsou méně závislí na státní pomoci a méně zranitelní při hospodářských otřesech*“ (OECD, 2012, s. 11 in Syslová).

Vyspělé země hledají možnosti nejen jak podpořit rodičovské schopnosti k výchově dětí a vytvořit tak základ pro kognitivní, sociální a emoční vývoj dítěte, ale také se soustředí na předškolní vzdělávání. V České republice je ještě spousta úskalí, které je nutno překonat tak, aby systém zavedení povinného předškolního vzdělávání byl plně využíván. Kombinace délky docházky do předškolního zařízení (nejlépe od dvou let dítěte) s jeho vysokou kvalitou, přináší ty největší efekty předškolního vzdělávání (Sammons et al., 2008 in Syslová, 2020). Mateřská škola je místo, kde se dítě setkává s jinými lidmi, se svými vrstevníky, kteří mají odlišné vzorce chování a také odlišné povahy. V domácím prostředí nemá dítě tolik příležitostí setkat se s těmito odlišnostmi, proto předškolní vzdělávání pomáhá dítěti uvědomit si svou jedinečnost, své „Já“ (Syslová, 2020).

V České republice zavedení povinné předškolní docházky zatím nepřineslo očekávané výsledky. Děti, na které bylo primárně cíleno, se do povinného předškolního vzdělávání nezapojily (ČŠI, 2018). Rodiny, které nedávaly své děti do předškolních zařízení (ať už z jakýchkoliv důvodů), zavedení tohoto systému je zřejmě nedonutilo tak učinit. Jsou rodiny, které upřednostňují domácí povinné předškolní vzdělávání, ale jsou i rodiny, které prostě toto nařízení nerespektují. Povinnost dávat dítě do předškolního zařízení nebo jej doma individuálně vzdělávat je stanovena, nicméně jak k tomu dochází, je velmi diskutabilní. Stačí, aby dítě bylo řádně omluveno v docházce, např. ze

zdravotních důvodů, a pokud nemá dané předškolní zařízení ve stanovách či pravidlech povinnost doložení potvrzení od doktora, není možno tuto informaci ověřit. Tím pádem nedochází k domácímu vzdělávání, ani k dennímu vzdělávání v mateřských školách. Celá situace je umocněna tím, že stanovy jsou jasně dané a učitel v takovém případě není schopen zhodnotit řádné vzdělávání před nástupem na povinnou školní docházku.

2.2 Zkušenosti s povinným předškolním vzděláváním v zahraničí

Z výzkumů ve Spojených státech amerických je zřejmé, že investice do předškolního vzdělávání zlepšují vzdělávací výsledky, děti mají větší úspěšnost ve škole, méně často opakují ročník, mají menší potřebu speciálního vzdělávání a dalších doučovacích kurzů. Tyto děti mají vyšší míru ukončení střední školy a vyšší úroveň dosaženého vzdělání, mají lepší zdravotní výsledky, netrpí depresí a méně užívají tabák, nejsou obětí šikany a týrání. V dospělosti mají větší šanci vyššího výdělku, podílejí se na menším počtu trestných činů, neužívají drogy a jiné návykové látky (Lynch & Vaghul, 2015). Darleen Opfer, ředitelka vzdělávání v RAND Corporation uvedla, že děti rodičů z nezvýhodněných skupin (s nízkými příjmy), které jsou zařazeny do vysoce kvalitního předškolního vzdělávání, mohou v budoucnu být finančně aktivnější (více vydělávat) o 23 procent více, než kdyby předškolní vzdělávání nenavštěvovaly (Wong, 2014). Ze zahraničních výzkumů je jasné, že povinné předškolní vzdělávání je správným rozhodnutím nejen vůči dítěti, ale i vůči celé společnosti a to hlavně v oblasti ekonomiky.

Jiné výzkumy jsou zaměřeny na názory rodičů k zavedení povinného předškolního vzdělávání. Hokmet Dogrul a Figen Kilic (2020) provedli studii, ve které bylo zjištěno, že 88,3% rodičů je toho názoru, že když je doma dítěti poskytnuta patřičná péče, nepotřebuje chodit do předškolního zařízení. Majerčíková (2018) ukazuje, že změna byla pozitivně přijata jak učiteli, tak rodiči, i když je vidět určitá ambivalence ohledně měnících se vztahů mezi rodiči, učiteli a dětmi. Je tedy zřejmé, že zavedení povinného předškolního vzdělávání se stalo definitivní součástí celoživotního učení.

I když z mnoha výzkumů je zřejmé, že zavedení povinného předškolního vzdělávání bylo dobrým krokem, v České republice bylo v době covidové pandemie mimo zájem a pozornost vlády i MŠMT (Koželuhová & Koželuh, 2020).

Tento krok je důležitým přechodníkem mezi dítětem „bez povinnosti“ směrem k dítěti, které bude v brzké době samostatné a schopné nastoupit k povinné školní docházce tak, aby bylo schopno pracovat co nejvíce samostatně a zodpovědně. Tím, že předškolní docházka se stala povinnou je dítě připravováno na budoucí nástup k povinné školní docházce a učí se různým návykům, které

jsou s tím spojené, např. ranní vstávání v určitou dobu, dřívejší usínání, základní principy společenského chování a začlenění se do kolektivu.

3 DOMÁCÍ PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

V současné době je více možností jak děti předškolního věku vzdělávat tak, aby bylo dodržené státem stanovené povinné předškolní vzdělání. Jako nejsnazší se stále jeví předškolní docházka do spádové mateřské školy. Děti které navštěvují předškolní zařízení, ať už se jedná o běžnou mateřskou školu nebo malé skupiny (např. lesní školky, soukromé školky, individuální skupiny), jsou zvyklé na kolektiv a většinou nemají problém začlenit se do kolektivu v jakékoliv formě. Pokud se zákonní zástupci rozhodnou pro domácí vzdělávání, je velmi důležitá vzájemná komunikace s mateřskou školou a rodiče by měli tento krok hodně zvážit, i když důvody mohou mít jakékoliv.

3.1 Důvody pro využití domácího vzdělávání

Důvody pro domácí vzdělávání dětí mohou být různé. Velkým a častým důvodem tohoto kroku je zajištění vzdělávání dětem pocházejících z rodin, jejichž zajištění výdělku vyžaduje častější stěhování nebo práci v zahraničí. Rodina chce žít společně, proto se častěji stěhují. Těmto rodinám domácí vzdělávání poskytuje možnost žít společně, aniž by zanedbávali učení. Tito rodiče převážnou část dne pracují, proto si vybírají školu která poskytuje on-line výuku, skypové vyučování s učitelem, učebnicovou podporu, on-line přezkoušení, komunikují elektronicky. Dítě plní úkoly dle školou stanovených osnov a plánů před počítačovou obrazovkou.

Druhý důvod je podobný, avšak zde za kariérou cestují děti. Jedná se o děti talentované a rozvoj daného talentu vyžaduje zvláštní režim, který při běžné školní docházce jde jen těžko realizovat. Rodiče volí takovou školu, která má velmi dobře propracovaný on-line program pracovních listů, testů, úkolů. Je to každodenní kontakt mezi učitelem a žákem přizpůsobený individuálním potřebám dítěte.

Třetím důvodem jsou samotní rodiče, kteří vyučují nebo nechají vyučovat své děti v rodinách nebo v tzv. komunitních školách. Tato skupina rodičů je málo probádána, nicméně u rodičů narůstá na oblibě.

Čtvrtým a pravděpodobně největším důvodem jsou názory rodin, pro které je nastavení škol nedostačující či nevyhovující pro jejich děti. Jsou to rodiny s dětmi fyzicky či mentálně odlišnými nebo rodiny vyznávající jiné hodnoty než převážná populace.

Posledním pátým důvodem pro volbu domácího vzdělávání jsou „ideologicky“ odlišné rodiny. Patří sem všichni tzv. alternativci, rodiny žijící v rovnováze s přírodou, rodiny praktikující přirozenou

výchovu v souladu s nově přichozími trendy typu koncept kontinua, líno rodičovství, ale i lidé nábožensky založení. (Kostecká, et al. 2020).

Samozřejmě důvodů je mnohem víc a někdy je to jejich kombinace. Ať už se rodiče či zástupci dítěte rozhodnou jakkoliv, je vždy důležité dělat tak v zájmu dítěte. Zajištění jeho kvalitního vzdělávání by mělo být jasným cílem pro všechny zúčastněné.

3.2 Obsah metodického doporučení pro domácí vzdělávání

Pro zajištění domácího vzdělávání je nutno dodržovat metodické doporučení, které vydává MŠMT a splnit ověření dosahování očekávaných výstupů. Toto doporučení je jako podpora pro mateřské školy v situaci, kdy se rodiče rozhodnou pro domácí vzdělávání svého dítěte. Metodické doporučení má stanovená pravidla, která jsem díky výzkumu mohla poznat blíže a pochopit tak přesně princip, jakým tento způsob výuky funguje. V následujících odstavcích jsou shrnuty povinnosti spojené s domácím vzděláváním, které musí plnit jak mateřská škola, tak i zákonní zástupci.

3.2.1 Povinnosti rodičů spojené s domácím vzděláváním

Zákonný zástupce dítěte je povinen dítě zapsat k povinnému předškolnímu vzdělávání. Pokud se rozhodne vzdělávat své dítě v domácím prostředí, musí toto rozhodnutí písemně oznámit mateřské škole a to 3 měsíce před začátkem školního roku. Tímto přebírají plnou zodpovědnost za jeho vzdělávání a hradí veškeré výdaje s tím spojené. Výjimkou je poskytnutí speciálních kompenzačních pomůcek, které zajišťuje škola (Školský zákon 561/2004 Sb.). Zákonný zástupce může kdykoliv v průběhu roku domácí vzdělávání ukončit. Dále by měl mateřskou školu informovat o přijetí dítěte do základní školy nebo o odkladu plnění povinné školní docházky. Následně poté informovat, zda bude dítě pokračovat v domácím vzdělávání, nebo nastoupí do běžné třídy MŠ k pravidelné denní docházce nebo v přípravné třídě základní školy. Není možné, aby se dítě v rámci domácího vzdělávání zároveň účastnilo i denní docházky do mateřské školy zapsané v rejstříku (MŠMT, 2019).

3.2.2 Povinnosti mateřské školy spojené s domácím vzděláváním

Povinností mateřské školy (MŠ) je seznámit zákonného zástupce s oblastmi, ve kterých má být dítě vzděláváno (RVP PV, konkretizované výstupy, desatero pro rodiče předškolního věku, ŠVP dané mateřské školy). Dále MŠ stanoví termín ověřování dosahování očekávaných výstupů, který je stanoven ve školním řádu a to v období od 3. do 4. měsíce od začátku školního roku. Cílem ověřování není dítě zkoušet. Provádí ho ředitel nebo jiný pověřený učitel, který musí být dostatečně seznámený s důvody domácího vzdělávání dítěte. Je velmi vhodné zvolit co nejklidnější část dne,

kdy je přítomen menší počet dětí, např. při odpolední činnosti nebo když jsou děti v dopoledním režimu venku. Ověřování by mělo probíhat ve formě rozhovoru se zákonným zástupcem. Další metodou ověřování může být pozorování dítěte nebo rozhovor, kdy jsou kladeny otevřené otázky činnostního charakteru, lze využít i portfolio dítěte. Na základě zjištění škola doporučí zákonnému zástupci konkrétní oblasti dalšího rozvoje dítěte. Pokud se zákonný zástupce nedostaví na ověření znalostí, je mu vypsán náhradní termín, a pokud se opětovně nedostaví, může být toto domácí vzdělávání ředitelem MŠ ukončeno a již nemůže být znovu realizováno. Dítě tak musí nastoupit povinnou předškolní docházku do přihlášené MŠ. V případě, že dítě na ověřování nespolupracuje, což se může stát (nové prostředí, neznámí lidé), není v kompetenci ředitele MŠ individuální výuku zrušit. Pouze by mělo dojít k poskytnutí pomoci – rad, jak dítě lépe připravit tak, aby situace již nenastala (MŠMT, 2019).

3.3 Výhody a nevýhody domácího vzdělávání

Domácí vzdělávání není žádnou novinkou, děti se v minulosti učily od svých rodičů, prarodičů a příbuzných doma a to hlavně nápodobou. Během svého vývoje se domácí vzdělávání setkává s mnoha příznivci i odpůrci. Jeden z příznivců byl např. J.S. Mill, domníval se, že státem kontrolovatelné vzdělávání může sloužit jako nástroj k udržení moci nad zmanipulovaným davem. Švédská pedagožka I. Keyová vytýká škole, že v dětech zabíjí jejich přirozenou zvědavost, samostatnost a představivost. Naopak už ve starověku viděl Quintilianus výhodu školy v tom, že si v ní děti zvykají od útlého věku na život mezi mnoha lidmi, což je důležité a nezbytné pro některá specifická povolání (Kostelecká, 2014).

Prezident Asociace domácího vzdělávání ing. Vladislav Soukup praktikuje domácí vzdělávání u svých sedmi dětí. Mezi nevýhody domácího vzdělávání uvádí:

- velké nároky pro rodiče, který děti vzdělává, zejména na organizaci a sebekázeň,
- ekonomická stránka, protože rodina musí většinou vyžít z jednoho platu,
- špatně zvolená kmenová škola.

Mezi výhody uvádí:

- socializace – děti si utváří vztah rovnoměrně ke všem generacím, nefixují se jen na své vrstevníky,
- dozrání dítěte na určitou látku,
- udržení rodinných vazeb – více času v rodině, bližší vztahy,

- bezpečnější a zdravější prostředí domova (Zimčík, 2017).

Největší výhody domácího vzdělávání jsou pro žáka se zdravotním znevýhodněním, které mu neumožňuje pravidelnou docházku do mateřské školy, nebo kvůli kterému není schopný zvládnout nároky, které jsou na žáky v běžných školách kladeny. Domácí vzdělávání je dále vhodné pro žáky, kteří jsou obětí šikany (Křížová, 2021). Irena Kašparová (2019) uvádí, že domácí vzdělávání je pro všechny děti, ale ne pro všechny rodiče. S jejím tvrzením souhlasím, zodpovědnost za vzdělávání nesou rodiče, a pokud se rozhodnou pro domácí vzdělávání měli, by být na to dostatečně připraveni a hlavně rozhodnutí. Hodně záleží na tom, kde dítě vyrůstá a v jak podnětném prostředí žije.

3.4 Statistika domácího vzdělávání

V tabulce uvádím jak se v posledních letech zvýšil počet dětí na domácím předškolním vzdělávání. Je zde vidět, že zájem o domácí vzdělávání roste.

Tabulka 1 Počet dětí v předškolním zařízení v letech 2017-2020

	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Počet dětí v předškolním věku celkem	372 137	367 732	368 082	369 485	371 870
Počet dětí v individuálním vzdělávání	0	0	1 164	1 959	2 169

Pro přehlednost uvádím i graf, kde je vidět patrný stoupající trend, i když zachycení tak malého počtu dětí na domácím vzdělávání je v poměru s celkovým počtem dětí předškolního věku opravdu mizivý.

Graf 1 Počet dětí předškolního věku v domácím vzdělávání v letech 2015-2020

(MŠMT 2019), Vývojová ročenka školství 2009/2020

Z obojího lze jednoduše vyčíst, že téměř 100% vzrostlo domácí vzdělávání u předškolních dětí. Počty jsou zaznamenávány až od r. 2017, kdy byla povinná předškolní docházka uzákoněna. Ředitel odboru předškolního a základního vzdělávání ministerstva školství Jaroslav Faltýn (2019) v rozhovoru s Jiřím Chumem na radiožurnálu uvedl, že zájem o domácí vzdělávání na základní škole taky roste, za posledních deset let se počet zpět násobil, je to trend. Zda se bude předškolní domácí vzdělávání nadále vyvíjet tímto směrem nelze jednoznačně říci, ale je spousta rodičů kteří mohou pracovat z domova, tak není vyloučené že si nechají děti na domácím vzdělávání.

4 CHARAKTERISTIKA DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Předškolní věk zahrnuje poměrně dlouhé období vývoje dítěte. Jedná se o období od tří do šesti let, nebo do doby než dítě nastoupí na povinnou školní docházku (7 let). Toto období je označováno věkem hry a přípravy na školu. Podle E. H. Eriksona je předškolní věk obdobím psychosociálního konfliktu iniciativy a pocitů viny (Kolaříková, 2018). V předškolním věku se uvolňuje vázanost na rodinu i na dospělé, vytvářejí se základy přátelství mezi dětmi a vznikají kamarádské vazby. Tento věk lze označit jako fáze přesahu rodiny, tzv. přechodné období mezi rodinou a institucí, resp. dalšími sociálními skupinami (Vágnerová, 2012).

Dítě se vyvíjí a mění po stránce tělesné i kognitivní, mění se v oblasti sociální a emoční. Během tohoto období přijímá mnoho nových životních rolí – předškolní dítě poté školák (Jucovičová & Žáčková, 2014). Podle Bednářové a Šmardové (2015) musí být dítě na vstup na povinnou školní docházku zralé a připravené v oblasti motoriky a grafomotoriky, zrakového a sluchového vnímání, paměti, vnímání prostoru a času, předmatematické představy, řeči, sociálních dovedností, sebeobsluhy a hry. Vývoj dítěte má určitou posloupnost a časovost, tzn. že dítě ke každé dovednosti a schopnosti dozraje v určitém věku.

Děti se od narození učí tomu, jak se učit. Učí se mluvit, jíst, spát, chodit – všechny potřebné procesy tak, aby mohlo v budoucnu navazovat a zdokonalovat své schopnosti nejen po stránce materiální, ale s nástupem do školních zařízení i po stránce logické. Dítě prochází různými fázemi vývoje. Pedagog a jiní odborníci posoudí kdy je připravené a zralé. V následujících kapitolách se budu zabývat oblastmi školní zralosti a připravenosti, které dítěti umožní lépe se začlenit do povinné školní docházky, a také pomůže učiteli lépe dítě diagnostikovat při ověřování dovedností a schopností dětí, které jsou vzděláváni v domácím prostředí.

4.1 Školní zralost a připravenosti

Školní zralost a připravenost můžeme chápat jako dva překrývající se termíny, ale každý znamená něco jiného. Je důležité, aby bylo dítě vyzrálé a připravené v obou oblastech tak, aby bylo schopno jich naplno využít při nástupu k povinné školní docházce. Pokud některá z těchto oblastí není splněna, je vhodné zkontaktovat nástup do školy, popř. zažádat o jeho odklad. To vše by mělo být součástí ověření a zjištění stavu dítěte nejen při domácím vzdělávání. Poznatky o dítěti – jak je vyzrálé a připravené je vhodné konzultovat s vyučujícím i během denní docházky do předškolního zařízení.

Speciální pedagožka Hana Otevřelová ve své publikaci Školní zralost a připravenost uvádí, jak lze tyto dva termíny chápat.

Prvním termínem je školní zralost, kterou chápe jako „*vnitřní vývojové předpoklady, vztahující se k funkcím závislých na zrání, dozrává centrální nervová soustava (CNS), čímž se zlepšuje odolnost jedince při zátěži, snižuje se emoční labilita a rozvíjí se soustředění*“ (Otevřelová, 2016, s. 55). Pro určení školní zralosti je důležité sledovat oblasti tělesné, citové a sociální, rozumové, percepčně-motorické a řeči. K posouzení školní zralosti se využívá nejrůznějších metod a testů. Jedním z nejpoužívanějších testů je Jiráskův test školní zralosti. Prvním úkolem tohoto testu je kresba lidské postavy pomocí které se zjišťuje lateralita, rozumová úroveň a grafomotorika. Dalším úkolem je napodobení psané věty, při kterém se sleduje schopnost soustředit se a snaha ke splnění úkolů. Posledním úkolem je obkreslení skupiny 10 teček. Při tomto úkolu se sleduje přesnost dítěte a zrakově pohybová koordinace (Otevřelová, 2016). Je velmi důležité, aby dítě bylo dostatečně vyzrálé než nastoupí na povinnou školní docházku. Mohlo by kvůli nezralosti určitých funkcí nezvládat školní výuku a bylo by větší riziko školní neúspěšnosti.

Druhým termínem je školní připravenost, kterou Otevřelová (2016) dává do souvislosti s výchovou a vlivem vnějšího prostředí, Bednářová et al., (2017) zase říká že: „*školní připravenost je aktuální stav rozvoje osobnosti dítěte ve všech oblastech, který je předpokladem pro bezproblémové zvládnutí školní práce*“. To, jestli dítě zvládne roli školáka, ovlivňují jeho postoje ke škole a kompetence, které získává na základě sociální zkušenosti (Vágnerová, 2012). Děti by měly být na povinnou školní docházku dostatečně vyzrálé i připravené po všech stránkách, aby jejich začlenění do kolektivu a zvládání školních povinností probíhalo bez stresů a nedocházelo k tomu, že dítě je vráceno zpět do mateřské školy.

4.1.1 Fyzická připravenost

Jedná se zejména o přiměřený růst, výšku a váhu. Před nástupem do školy dítě prochází fyzickými změnami, např. výměna dětského chrupu za trvalý a změna proporcionality dětské postavy. Dítě vyrostle, začíná mít výrazně delší horní a dolní končetiny, hlava v tomto období roste pomaleji. K diagnostikování těchto změn se používá tzv. filipínská míra – dítě vzpaží pravou končetinu, ohne ji v lokti tak, aby předloktí leželo na temeni hlavy a zkouší se dotknout levého ušního boltce. V tomto období je i významný zdravotní stav dítěte, časté nemoci nebo nějaká chronická choroba mohou výrazně ovlivnit nástup do základní školy (Bednářová et al., 2017). Zde je velmi důležitá spolupráce s dětským lékařem, který dobře zná vývoj dítěte od narození.

4.1.2 Psychická připravenosti

Jedná se o určitou úroveň psychických funkcí, které souvisejí se zráním centrální nervové soustavy a ovlivňují mentální schopnosti dítěte (více v kapitole 4.1. Školní zralost a připravenost). Zrání probíhá u každého dítěte individuálně, je potřeba vytvářet dostatečné příležitosti k tomu, aby byly dané schopnosti rozvíjeny ve správný čas. Nemůžeme očekávat, že děti budou mít vyvinuté dané schopnosti ve stejném věku.

4.1.3 Sociální a citová připravenosti

Schopnost odloučit se po delší dobu od rodičů, respektování jiného dospělého, regulace nevhodných projevů chování, vyvinutí přiměřeného úsilí při školní práci a její dokončení jsou schopnosti, které by měl budoucí školák zvládnout než nastoupí na povinnou školní docházku (Bednářová et al., 2017). K pracovní zralosti patří dovednosti jako odložit svůj aktuální zájem, udělat úkol, který právě zadala učitelka, plnit náročnější úkoly, soustředit se přiměřenou dobu na práci, úkoly dokončit a pracovat samostatně (Otevřelová, 2016).

Každé dítě je připraveno k návštěvě zařízení pro předškolní vzdělávání nebo povinnou školní docházku v jiný čas. Tohle načasování lze ale určitým způsobem ovlivnit. Jedná se především o přístup rodiče k dítěti a jeho postoj k novým věcem, protože dítě velmi „rádo“ kopíruje vzorec chování dospělého. Tzn. pokud je rodič skeptický vůči tomu jakým způsobem má PV probíhat, dítě vycítí nejistotu a již k zaváděným věcem přistupuje s nedůvěrou. Je potřeba plně důvěřovat rozhodnutí, které proběhlo a dodržovat pravidla, která obnáší.

V teoretické části jsem představila důležitost předškolního vzdělávání a jeho možnosti plnění. Shrnula jsem poznatky o domácím vzdělávání a přiblížila jen okrajově vývojová specifika dítěte předškolního věku. V druhé části se budu zabývat výzkumem a hledání odpovědí na výzkumné otázky.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGIE VÝZKUMU

V praktické části bakalářské práce jsem se zaměřila na realizaci mého výzkumného šetření. Je zde představen hlavní výzkumný cíl včetně dílčích výzkumných cílů a výzkumné otázky. Popisuji zde také výzkumný vzorek, techniku sběr dat a jejich analýzu a vyhodnocení.

5.1 Cíle výzkumu a výzkumné otázky

Hlavním cílem mé bakalářské práce je zjistit názory učitelů mateřských škol na domácí vzdělávání dětí předškolního věku. Stanovila jsem si i dílčí výzkumné cíle, a to především:

- Zjistit jaká je úroveň spolupráce rodičů dětí z domácího vzdělávání s mateřskou školou.
- Zjistit jak jsou dle učitelů mateřských škol připravené děti z domácího vzdělávání na povinnou školní docházku.
- Popsat jak probíhá ověřování dětí z domácího vzdělávání v mateřských školách.

Hlavní výzkumná otázka:

Jaké jsou názory učitelů mateřských škol s domácím vzděláváním dětí předškolního věku?

Dílčí výzkumné otázky:

- Jaká je úroveň spolupráce rodičů dětí z domácího vzdělávání s mateřskou školou?
- Jak jsou dle učitelů mateřských škol připravené děti z domácího vzdělávání na povinnou školní docházku?
- Jak probíhá ověřování dětí z domácího vzdělávání v mateřských školách?

5.2 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor se skládá z osmi učitelek mateřských škol z celé České republiky. Participantky jsem oslovila pomocí emailu, sociálních sítí a osobní známosti. Výběr výzkumného souboru byl záměrný, hlavním kritériem pro výběr participantek bylo, že mají ve třídě alespoň jedno dítě, které plní předškolní povinné vzdělávání formou domácího vzdělávání.

V následující tabulce je charakteristika učitelek mateřských škol, jména jsou pro zachování identity vymyšlená.

Tabulka 2 Charakteristika učitelek mateřských škol

Jméno	Délka praxe	Počet dětí zapsaných na domácím vzdělávání	Okresní město MŠ
Helena	15 let	14 dětí	Zlín
Karolína	25 let	1 dítě	Vyškov
Veronika	25 let	1 dítě	Přerov
Klára	16 let	1 dítě	Olomouc
Laura	6 let	1 dítě	Kroměříž
Jasmína	9 let	1 dítě	Přerov
Blanka	39 let	1 dítě	Praha
Monika	2 roky	1 dítě	Olomouc

5.3 Metoda sběru a zpracování dat

Na základě výzkumného cíle a výzkumných otázek jsem zvolila kvalitativní design výzkumu. Jako metodu sběru dat pro získání detailnějších a komplexnějších informací o studovaném jevu jsem zvolila hloubkový rozhovor typu polostrukturovaného interview, který vychází z předem připraveného seznamu témat otázek (Švaříček & Šed'ová, et al., 2014). Jedno interview proběhlo přímo v mateřské škole. Čtyři interview byly uskutečněny přes telefonní hovor a tři interview přes platformu Microsoft Teams. Den a čas interview jsem nechala na požadavcích participantek. Všechny interview jsem si nahrávala na mobilní telefon. Před samotným dotazováním jsem participantky seznámila s cílem mé bakalářské práce. Všechny jsem ujistila, že získané informace budou zcela anonymní a požádala jsem je o nahrávání rozhovoru. Ve všech případech jsem dostala svolení k nahrávání. Jak uvádí Švaříček, Šed'ová et al., (2014), badatel by měl ubezpečit všechny účastníky zkoumání o zachování důvěrnosti a měl by to dodržovat. Důvěrnost znamená, že nebudou zveřejněna žádná data, která by mohla identifikovat účastníky výzkumu. Dále důležitým principem je, aby všichni účastníci dobrovolně s výzkumem souhlasily. Každé interview probíhalo jiným způsobem, a proto struktura otázek byla pokaždé v jiném pořadí. Někdy se stalo, že odpověděly velmi stručně a byla potřeba o podrobnější vysvětlení.

5.4 Analýza dat

Po ukončení všech rozhovorů a sběru dat jsem rozhovory přepsala. Hlavním důvodem bylo, jak uvádí Švaříček, Šed'ová et al. (2014), že se budu k údajům vracet a znovu je pročitat a kódovat, a uchovaná data v audio podobě by zabralo více času znovu přehrávat. Po přepsání všech rozhovorů následovala analýza dat prostřednictvím otevřeného kódování pomocí techniky tužka a papír. Při otevřeném kódování postupujeme tak, že přepsaný rozhovor rozdělíme na jednotky. Jednotkou může být slovo, sekvence slov, věta nebo odstavec. Ke každé takhle vzniklé jednotce přidělíme kód, tedy jméno nebo označení (Švaříček & Šed'ová et al., 2014). Kódy jsem si potom vypsala a začala hledat mezi nimi určitou spojitost nebo podobné rysy, opakující se myšlenky, názory, nebo jsem naopak hledala v čem se liší. Tyto společné či odlišné znaky jsem seřazovala do kategorií a následně interpretovala.

6 VÝSLEDKY A INTERPRETACE DAT

V této části se budu zabývat vyhodnocením dat. Hlavní kategorie, jež vyplynuly z provedeného výzkumu, jsou „**Důležitost předškolního vzdělávání**“, „**Individuální přístup jedince**“, „**Každý rodič je jiný**“, „**Svaté desatero**“ a „**Odhalení skutečností**“. Jednotlivé kategorie se vztahují k výzkumným otázkám.

V první kategorii popisují názory učitelek na zavedení povinného předškolního vzdělávání a kategorii jsem rozdělila na subkategorie: „**Dobrý krok**“, kde uvádím kladné názory učitelek na zavedení povinné předškolní docházky, dále „**Potřebné kompetence**“, které rodiče podle učitelek nemají a „**Nenaplněná očekávání**“, kde popisují dle učitelek potřebu zavedení povinného předškolního vzdělávání.

V druhé kategorii popisují názory učitelek na domácí vzdělávání, zde patří subkategorie: „**Alternativa pro rodiče**“, „**Nedůvěra rodičům**“, „**Odpovědnost rodiče**“, „**Rodinná filozofie**“, „**Dětský klubík a lesní školy**“.

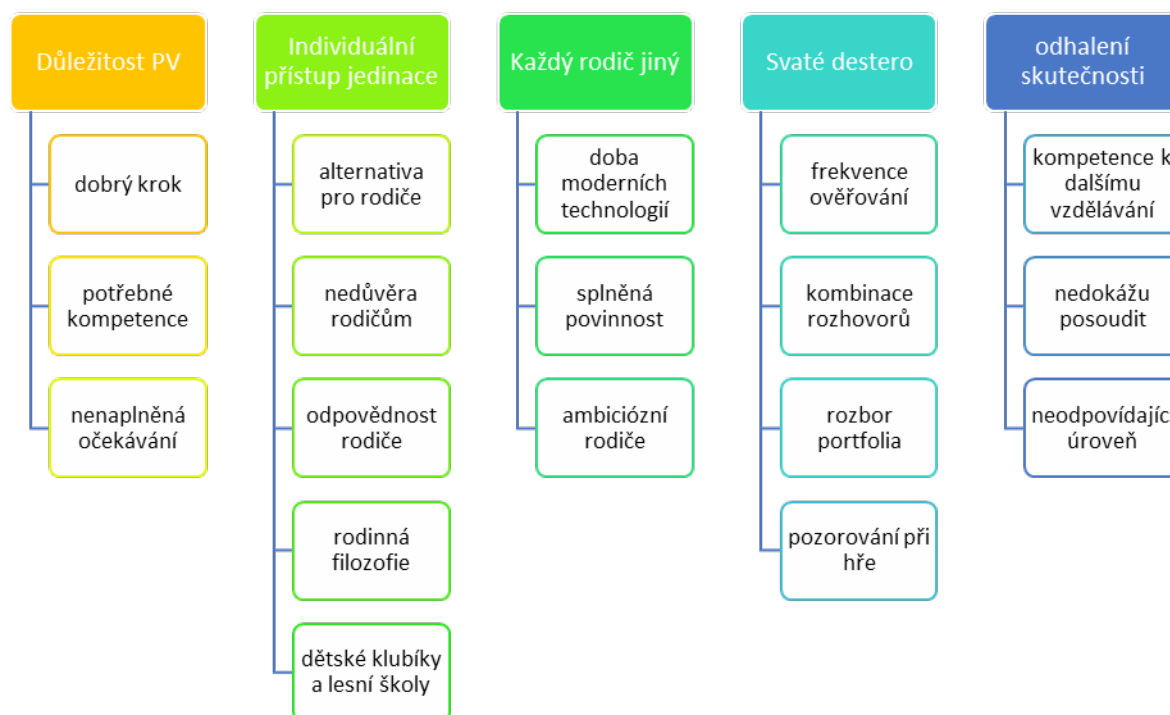
Ve třetí kategorii popisují, jak probíhá spolupráce a komunikace rodiny dětí na domácím vzdělávání a mateřské školy. Zvolila jsem zde subkategorii „**Doba moderních technologií**“, kde uvádím jak mateřská škola informuje rodiče o různých společenských akcích, které mateřská škola pořádá pro děti a jejich rodiče. Dále pak „**Splněná povinnost**“ a „**Ambiciózní rodiče**“. Zde popisují do jaké míry a jak moc chtějí rodiče spolupracovat s mateřskou školou.

Čtvrtá kategorie popisuje jak v mateřských školách probíhá ověřování dětí z domácího vzdělávání. I zde jsem zvolila několik subkategorií, ve kterých uvádím jak počet ověřování během roku, tak metody, které paní učitelky používají: „**Frekvence ověřování**“, „**Kombinace rozhovorů**“, „**Rozbor portfolia**“ a „**Pozorování při hře**“.

Pátá kategorie se zabývá připraveností dětí na další vzdělávání. Podle zkušenosti a výpovědi participantek jsem zvolila subkategorie. „**Kompetence k dalšímu vzdělávání**“, takhle vnímaly paní učitelky některé děti, že jsou velmi dobře připravené z domácího vzdělávání. Jiné řekly že „**Nedokážu posoudit**“, zda jsou připravené, protože vidí děti jen jednou za rok. Některé děti mají v určitých oblastech „**Neodpovídající úroveň**“.

Pro lepší přehlednosti uvádím obrázek, kde je vidět, jak spolu souvisí subkategorie a kategorie.

Zkušenosti učitelů mateřských škol s domácím vzděláváním dětí předškolního věku

Graf 2 Kategorie a subkategorie výzkumu

6.1 Důležitost předškolního vzdělávání

Povinné předškolní vzdělávání vnímají učitelky jako **dobrý krok**, Všechny děti mají šanci se nějakým způsobem vzdělávat a jsou alespoň jeden rok před nástupem do školy začleněni do kolektivu. Helena uvedla: „...je fajn, že mají všechny děti šanci se socializovat a být v kolektivu a seznamovat se se svými vrstevníky...“ Výpověď Karolíny: „...mě to přijde dobrý, že ty děti mají povinnost se nějak připravovat, že poslední rok před školou by to dítě mělo aspoň do kolektivu přijít a začít se soustředit na nějaký jiný věci než jen doma, výlet a hraní...“ Blanka říká: „...je to dobrý, že je to povinný, protože potom spousta dětí jsou fakt do školy, jako hodně nepřipravený z domova...“ Laura si myslí: „...že kdyby to povinné vzdělávání nebylo, rodiče by do mateřské školy děti nedávali a možnost vzdělání by tam nebyla, povinné vzdělávání rovná lajna pro všechny...“

Ne všechny rodiny mají **potřebné kompetence** k tomu, aby dostatečně připravily své děti na vstup do školy, proto je podle Jasmíny a Veroniky důležité povinné předškolní vzdělávání. Jasmína: „... myslím si, že je to důležité, protože ne všichni totiž jsou zdatní tak a připravení, kdyby nechodily do

mateřské školy...“ Veronika: „...já si osobně myslím, že je to dobrý krok, protože dnešní rodiny nejsou schopné, nebo spíše nemají tolik prostoru na to, aby zajistili kvalitní přípravu svých dětí...“ Paní učitelka Helena si myslí, že rodiče než se rozhodnou pro domácí vzdělávání si to pořádně rozmyslí a zváží: „... určitě když se rodič rozhodne pro tuto formu vzdělávání, tak to hodně zvažuje, jestli vlastně na to má trpělivost a jestli na to má ty potřebné věci které by měl mít...“

Hlavním důvodem pro zavedení povinného předškolního vzdělávání bylo zapojit všechny děti, hlavně ze sociálně znevýhodněných rodin. Toto **očekávání se nenaplnilo** si myslí Klára: „...nebylo nutné, podle mě, zavádět povinné předškolní vzdělávání, v rámci povinnosti, protože naprostá většina dětí mateřskou školu již navštěvuje. Pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí je dobré s nimi pracovat individuálně a dát jim jinou formu podpory...“ Monika uvádí: „... ale myslím si, že to neplní tu funkci, pro kterou to bylo, proč to bylo zavedené, aby tam jako chodily ty děti ze sociálně slabších rodin, tam prostě není daný omezený počet těch zameškaných hodin...“

Laura to vnímá jako výhody pro dítě: „...no určitě pro děti, které jsou sociálně znevýhodněné, tak to určitě výhody má, protože je to jedna z pák na ty rodiče nebo na to jejich rodinné a sociální prostředí pro které mají šanci se dostat do vzdělávání...“

Z výpovědi participantek je zřejmé, že zavedení povinného předškolního vzdělávání je dobré rozhodnutí, ale neplní to funkci, kvůli které bylo primárně zavedeno. Když rodiče děti řádně omluví, tak prostě do mateřské školy nedochází. Podle učitelek rodiče nemají potřebné kompetence, nebo dostatek prostoru, aby své děti vzdělávali doma, proto to vidí jako výhodu pro tyto děti.

6.2 Individuální přístup jedince

Názory učitelek na domácí vzdělávání byly různé, Helena uvádí, že je to dobrá **alternativa pro rodiče**, kteří si chtějí vzdělávat děti samy: „...myslím si, že je to fajn alternativa pro rodiče, kteří mají potřebu vzdělávat své děti samy nebo v nějakém užším komunitním celku, protože nejsme všichni stejní a každý má jiné očekávání od přípravy na základní školu...“ Laura říká: „...je to fajn, že je tam ta možnost, že může být individuální vzdělávací plán a že ty děti mohou být i v domácím vzdělávání...“ Monika si myslí, že to hodně záleží na tom, jak jsou nastavená pravidla v mateřské škole: „...záleží na komunikaci mezi učitelkama a rodičema a myslím si, že když jsou stanovené nějaké pravidla a nevázne tam ta komunikace tak si myslím, že to pro to dítě může být i tak fajn volba...“ Podle Kláry je to jedna z možností pro rodiče, kteří chtějí jiný styl výchovy: „...to беру jako jednu z variant pro rodiče, kteří chtějí zachovat pro děti jinou formu vzdělávání, jiný styl výchovy.“

Karolína nejprve domácímu vzdělávání **nedůvěřovala**, a to hlavně **rodičům** s přípravou dětí na školu, ale zkušenost s domácím vzděláváním ji přesvědčila o opaku: „...ze začátku jsem nebyla úplně pro, nevěřila jsem těm rodičům, ale měli jsme už v minulosti děti na domácím vzdělávání a se všema rodičema byla perfektní spolupráce, dětem se věnovali, dělali opravdu to, co měli, snažili se, tak jsem názor svůj trochu změnila, že není vlastně důvod rodičům hned tak nevěřit...“ Učitelka Veronika nemluví přímo o tom, že by rodičům nevěřila, ale myslí si, že je lepší, když budou chodit do mateřské školy: „...já osobně nejsem příliš zastáncem toho individuálního vzdělávání. Záleží, ale samozřejmě na rodině. Osobně si myslím, že je lepší, když ty děti chodí do školy, jako ostatní spolužáci...“

O volbě a způsobu vzdělávání nesou **odpovědnost rodiče**, uvádí to učitelka Blanka: „...je to volba rodiče a my s tím nemůžeme nic udělat...“ I Jasmína je podobného názoru: „...myslím si, že to hodně záleží na rodičích, jak se toho ujmou...“ I Monika uvedla: „...já si myslím, že to hodně záleží na rodičích...“

Helena uvádí, že rodiče si chtějí zachovat svou **rodinou filozofii**: „...chce mít dítě připraveno podle sebe, podle stylu rodinné výchovy stylu životních hodnot, které rodina sama vyznává...“ Jiné paní učitelky uvedly, že děti dochází do **dětských klubů a lesních škol**. Helena: „...děti již dříve navštěvovaly lesní klub, mají tam už své kamarády, protože plní povinnou docházku formou individuálního vzdělávání...“ Blanka: „...ony navštěvují například nějakou soukromou školku nebo lesní školku...“ Karolína: „...mají u nás ve vesnici udělaný dětský klubík a tam chodily děti z okolních vesnic, protože už musely být někde přihlášený tak se přihlásili k nám na individuální vzdělávání...“ Jasmína má zkušenosti s chlapečkem, který navštěvuje soukromou mateřskou školu: „...ted' jsem byla nadšená z chlapečka, která má individuální vzdělávání a chodí do soukromé školky...“ Klára tvrdí: „...ale velmi často jsou to děti, které navštěvují jiné skupiny, nejvíce se jedná o lesní školky...“

Domácí vzdělávání vnímají učitelky jako dobrou věc a dále uvádějí, že nejvíce záleží na tom, jak se toho rodiče ujmou a jak zodpovědně k domácímu vzdělávání přistoupí. Většina z nich odpověděla, že děti chodí do jiných školských zařízení.

6.3 Každý rodič je jiný

Některé výpovědi učitelky na otázku, zda mají děti z domácího vzdělávání možnost účastnit se různých akcí pořádané mateřskou školou, se shodovaly. Paní učitelka Helena uvedla: „...ano i tyhle

děti, které jsou zapsány na domácím vzdělávání, dostávají nabídku kulturních akcí a společenských akcí...“ A paní učitelka Laura říká: „...mají možnost, ale záleží na individuální komunikaci a na jejich potřebách a možnostech rodičů...“ Jasmína: „...s tím problém nemáme...“ Klára: „...i když jsou na domácím vzdělávání, tak jsou pořád dětmi naší mateřské školy, takže mají možnost tyto aktivity navštěvovat...“ Jen paní učitelka Blanka uvedla: „...ted' v době covidu určitě ne...“

Veškeré informace o dění v mateřské škole jsou pro rodiče dostatečně dostupné. Mateřská škola informuje rodiče pomocí **moderních technologií** prostřednictvím webových stránek nebo emailem uvádí Helena: „...rodiče dostávají od nás jedna email nebo informace jsou zveřejněny na webových stránkách...“ Laura tvrdí: „...to má na starosti paní ředitelka, ale určitě emailem...“ Klára: „...nejvíce emailem a přes webové stránky mateřské školy, tím, že vlastně, nechodí do školky, nemají možnost sledovat nástěnky, tak tímto způsobem...“

Tři učitelky uvedly, že si **splní jen svou povinnost** a nadále o dětech informace nemají. Jasmína uvedla: „...většinou se nezúčastní těch akcí, protože tím, jak chodí jen na to přezkoušení, tak nejsou v kontaktu pořádně s tou školkou, nezajímají se...“ Veronika říká: „...já bych se tomu určitě nebránila, ale ze strany rodičů v podstatě není žádný zájem a není žádná komunikace. Ta proběhla jen při zápisu a v listopadu u přezkoušení, to je povinné a jinak o nich nic nevíme...“ Blanka uvádí: „...nicméně oni si splní zákonnou povinnost, dostavili se ve stanoveném termínu, který jim paní ředitelka stanovila, ale tím to pro ně hasne...“

I když učitelky tvrdí, že rodiče komunikují jen aby splnily svou povinnost, tak jiné učitelky vnímají **rodiče** jako velmi **ambiciózní**. Karolína uvedla: „...jo rodiče měli hned na mě první dotaz, že by byli rádi, kdyby byla nějaká exkurze ve školce nebo by se někam jelo nebo někdo přišel k nám na nějakou debatu, tak abych jim dali vědět, že by se to jejich dítě toho zúčastnilo...“ Helena: „...děti se během první poloviny roku spolu s rodiči zúčastnily odpoledních dílen podzimních a pak ještě byly děti na divadelním představení pořádané v mateřské škole...“ I učitelka Monika má zkušenost, že s rodiči byla velmi dobrá komunikace: „...měli jsme chlapečka na domácím vzdělávání a tam byli strašně zodpovědní rodiče, takže tam všechno fungovalo v pořádku...“

Z výpovědí učitelek lze vyvodit, že úroveň spolupráce záleží na rodičích. Mateřské školy informují rodiče o různých akcích pořádaných mateřskou školou různými způsoby a rodiče toho využívají jen v ojedinělých případech, které souvisí s důvodem volby domácího vzdělávání.

6.4 Svaté desatero

MŠMT vydalo doporučení, jak by mělo probíhat domácí vzdělávání a jeho ověřování dovedností a schopností dítěte. To je stanoveno na 3. - 4. měsíc od začátku školního roku. Jen u dvou případů je určitá **frekvence ověřování**, učitelka Jasmína na otázku jak často probíhá ověřování ve Vaší mateřské škole, odpověděla: „...snažíme se třikrát do roka, v listopadu, v únoru a pak v červnu...“ Monika říká: „...my jsme vždycky jednou za tři měsíce měli schůzku, vlastně v září to byla první..., po třech měsících jsme se potkali, probrali jsme, co udělali a dali jsme jim materiály na další tři měsíce...“. Ostatní paní učitelky uvedly, že ověřování probíhá jen jednou a to **dle zákona**, Klára: „...no ze zákona je to jednou za rok a pak je nabídka pro ty rodiče, pokud to chtějí využít, tak ať se ozvou...“ Helena říká: „...individuální ověřování domácího vzdělávání proběhlo v listopadu, náhradní termín byl v prosinci a všichni rodiče těchto dětí se dostavili...“ Výpověď Veroniky zní: „...po telefonické domluvě jsme si s maminkou domluvily termín, který připadl na třetí týden v listopadu...“

Ověřování probíhá **rozhovorem s rodičem nebo s dítětem**, termín je stanoven po domluvě s rodičem. Helena uvedla, že ověřování dělají dvě paní učitelky: „...u nás probíhá formou krátkého rozhovoru s rodičem a zároveň druhá paní učitelka pracuje s dítětem...“ Veronika: „...ano, byl tam rozhovor i s maminkou a nějaký rozhovor i s tím dítětem...“ Blanka: „...jo, jo, jo pokud semnou mluví, když semnou nemluví, odpovídá maminka jednou, byl i tatínek...“ Monika: „...tatínek s chlapečkem přišli, ukázali nám ty práce a my jsme si s ním povídali o tom, co dělá, jak si hraje se sourozenci, které úkoly se mu líbili...“ Karolína: „...je to takovou formou povídání, oni mi řeknou, co dělají, kde jezdí na výlety, co viděli, co se dozvěděli a já vlastně téma otázkama cíleně mířím na to, abych zjistila, co to dítě ví...“ Klára: „... má to být spíš nějaké setkání nad tím, že je tam důležitý ten rozhovor učitelky s tím rodičem...“

Rozbor portfolia využívají dle výpovědí jen některé učitelky, například Jasmína uvedla: „...maminka přinesla portfolio a opravdu bylo vidět, že s dítětem pracují a že to funguje a mohla jsem si tak udělat trošku představu, jak na tom ten chlapec je...“ Helena má zkušenost: „...přinesou si na ověření portfolio, práci dětí, kde jsou různé fotky, pracovní list, výrobky, seznam písniček, básniček, různé grafomotorické listy a další pracovní listy...“ Karolína: „... a pak s tou maminkou sedíme a oni mi ukazují takový portfolio dětský, co si zakládají, co jsme se domluvili na začátku, že si budou dělat nějaký portfolio...“

Využívají i metodu **pozorování při spontánní hře**. Karolína: „...necháme si to dítě hrát a já se dívám na ty sociální vazby, jak navazuje a jak komunikuje a na řeč a všechno co můžu vypořadovat

tak vyzporuji. “ Helena: „...probíhá to formou spíš takové možná i hry...“ Laura: „...no více méně jen pozorování a rozhovor...“ Jasmína je ve své praxi zvyklá, provádět ověřování po celé dopoledne: „...bylo by dobré, aby tam to dítě bylo od rána a před obědem by šlo domů s tím, že by si zvyklo, že by se seznámilo s ostatními dětmi, trošku by se aklimatizovalo, aby to pro něj nebyl velký stres, a v rámci těch spontánních aktivit už vlastně diagnostikuju to dítě a sleduju, jak se zapojuje třeba s těma dětma, jak pracuje a...“

Podle výpovědi učitelek využívají při ověřování více metod, nejčastěji se jedná o rozhovor s dítětem nebo rodičem, někdy i kombinaci obou, a vše se odvíjí od aktuálního psychického rozpoložení dítěte. Na závěr napíše učitelka hodnocení a doporučí rodičům oblasti, ve kterých je potřeba dítě nadále rozvíjet. Tímto je ověřování ukončeno.

6.5 Odhalení skutečnosti

I když ověřování probíhá většinou jen jednou za rok, tak děti mají potřebné **kompetence k dalšímu vzdělávání**, Helena uvedla, že děti jsou velmi dobře připravené: *„...dvě děti, byly velmi dobře připravené, jednalo se o dívky a jednalo se o rodiče, kteří už mají zkušenosti s domácím vzděláváním u starších sourozenců...“* Dále uvádí že: *„...děti mají hodně dovedností a znalostí, co se týká třeba různých oborů, ať je to příroda nebo technický svět...“* I podle Karolíny jsou děti z domácího vzdělávání dobře připraveny na další vzdělávání: *„...velice dobře, musím říct, že zatím jsem neměla, jako že dítě, který by připravený nebylo, opravdu jsou velice dobře připravený...“* Laura má zkušenost s přípravou dětí z domácího vzdělávání taky velmi dobrou: *„...tak normálně si hrál s dětmi, komunikoval naprosto normálně, nevydělala jsem rozdíly...“* To, jak je dítě připraveno souvisí s důvody pro domácí vzdělávání a děti jsou připraveni na různých úrovních, je to individuální jak uvádí Jasmína: *„...to je individuální, záleží opravdu na povaze dítěte...“*

Veronika uvedla, že připravenost dětí na školní docházku po jednom ověřování **nedokáže posoudit**, je to nedostačující: *„...já si myslím, že z toho jednoho přezkoušení, které je ve školce, to nejde poznat...“* Stejného názoru je i Klára: *„...jako z obecného hlediska se to těžko posuzuje, já ho nevidím jako v době zápisu...“*

Neodpovídající úroveň dovedností a schopností dětí vnímají učitelky z různých oblastí, největší úskalí je v posouzení sociálních vazeb a při řešení konfliktů mezi vrstevníky, jak uvedla Klára: *„...ale většinou tady ty zkušenosti, jak reaguje na ostatní děti, jak je vlastně schopno řešit konflikty, jak se schopno navazovat vztahy za tak krátkou dobu nepoznáme...“* Učitelka Blanka a Helena uvádějí, že největší problémy mají děti v socializaci: *„...určitě v těch sociálních vazbách, jsou děti, které nechodí nikam a jsou doma s mámou...“* – Blanka. Helena: *„...možná to bylo částečně tím, že dítě*

nemělo zkušenosti s kolektivem...“ Nedostatky vnímá učitelka Monika v oblasti sebeobsluhy: „... řekla bych to, že nebyl moc zvyklý se obsluhovat sám...“ Helena naopak uvedla, že v této oblasti si děti vedou velmi dobře: „...i v pracovní činnosti, s rozhovorů vyplývá, že tyto děti jsou hodně zařazování do pomocných prací doma...“ Jasmína uvádí zkušenost s vývojem pravolevé orientace u chlapěčka z domácího vzdělávání: „...jediné co mu nešlo, byla pravolevá orientace, v dalším přezkoušení si myslím, že to pomine...“ Karolína vidí největší úskalí v logopedii. „...měli jazykový problém, velice špatně mluvily...“

Paní učitelky uvádí, že děti jsou dobře připravené na další vzdělávání, jen u některých vnímaly problémy v sociálních vazbách. Tyto problémy jsou hlavním důvodem, proč se rodiče rozhodly pro domácí vzdělávání.

7 DISKUZE

V této části bakalářské práce se zabývám shrnutím výsledků mého výzkumného šetření a porovnáváním s jinými autory zabývající se touto problematikou. Díky odpovědím na dílčí výzkumné otázky se pak snažím zodpovědět hlavní výzkumnou otázku, která je zaměřena na názory učitelů mateřských škol na domácí vzdělávání dětí předškolního věku.

Z výpovědí participantek lze vyvodit odpověď na první dílčí otázku, která se týká určité úrovně spolupráce rodičů dětí předškolního věku z domácího vzdělávání s mateřskou školou. Spolupráce rodičů s mateřskou školou vnímaly učitelky hodně individuálně, úroveň spolupráce záleží na tom, proč se rodiče rozhodli zapsat své dítě k plnění povinného předškolního vzdělávání formou domácího vzdělávání. Někteří rodiče si splní svou povinnost a přijdou s dětmi jen na ověřování dovedností. Je to z toho důvodu, že dítě navštěvuje jiné školní zařízení, které není zapsané ve školském rejstříku, proto musí své dítě zapsat ke vzdělávání tímto způsobem. Rodiče, kteří zapsali své děti z jiných důvodů, ať už ze zdravotních nebo z jiného přesvědčení, se chtějí zúčastnit různých společných akcí, které mateřská škola pořádá. Dokonce se dotazovali hned při zápisu, jestli se budou moci zúčastnit. Čapek (2013) ve své knize *Učitel a rodič* uvádí, že oboustranná komunikace je velice významná, jejím cílem je snaha o dobro a vývoj daného dítěte. Učitel by se měl o děti zajímat a rodiče by měli poznat, co se dítě v mateřské škole učí. Všechny mateřské školy, podle výpovědi participantek, mají webové stránky, kde zveřejňují všechny budoucí akce dané mateřské školy. Každá mateřská škola se snaží v maximální míře vyjít vstříc rodičům a nabízejí jim patřičnou podporu. Pokud dítě navštěvuje jiné školní zařízení, tak o nabízenou podporu rodiče nemají zájem, protože ji využívají tam. Učiteli by mělo jít o spolupráci s rodiči, měl by nabízet pomoc pro pozitivní rozvoj dítěte, být s rodičem v kontaktu (Čapek, 2013). V teoretické části uvádím důležitost povinného předškolního vzdělávání, proto si myslím, že spolupráce mateřské školy a rodiny by měla být na velmi vysoké úrovni a to i v případě, že je dítě zapsáno k plnění povinného předškolního vzdělávání formou domácího vzdělávání.

Odpověď na druhou dílčí otázku, která se zabývá ověřováním dětí z domácího vzdělávání v mateřské škole, lze vyvodit, podle učitelek, že probíhá jen v několika málo případech častěji, než jen stanoví zákon a jen v jednom případě je dítě při ověřování přítomno v mateřské škole samo, bez rodičů a na celé dopoledne. Je to z toho důvodů jak uvedla učitelka Jasmína, aby se dítě adaptovalo na prostředí a učitelky ho mohly lépe diagnostikovat. Diagnostická činnost, podle Syslové a Kratochvílové (2017) je jednou z nejvýznamnějších komponent edukačního procesu, bez které nedokáže učitel kvalitně a efektivně realizovat výchovně-vzdělávací proces. K ověřování nejvíce využívají paní učitelky metodu rozhovor a to buď s rodičem nebo dítětem, nebo kombinaci obou.

Rozhovor s dítětem umožňuje, podle Syslové a Kratochvílové, poznat stránky osobnosti dítěte a proniknout do vnitřního světa dítěte i rodiče (Bednářová et al., 2017). V některých případech využívají rozbor portfolia a ojediněle metodu pozorování. Ověřování probíhá většinou po domluvě s rodičem a to jak v dopoledních hodinách, tak i v odpoledních hodinách.

Na třetí dílčí otázku jak jsou tyto děti, dle učitelů, připraveny na další povinnou školní docházku uvedla učitelka Veronika, že z jedné návštěvy dítěte v MŠ nejde poznat, jestli je dostatečně připravené či nikoliv, ověřování je nedostačující. Vypovídá to i průzkum vzdělávací organizace EDULAB (2018), ve kterém dotazované ředitelky tvrdí, že by uvítaly ověřování spíše v březnu nebo v dubnu, dále se polovina dotázaných ředitelek vyjádřila, že jednorázové ověření není vhodný způsob reflexe individuálního vzdělávání (Vondráková, 2018). Některé učitelky uvedly, že děti jsou dostatečně připravené. V globále to jsou ty děti, které navštěvují jiná soukromá zařízení. Jiné učitelky vypověděly, že největší nedostatky mají děti v socializaci, v pravolevé orientaci a logopedii, ale co se týká dovedností kognitivních, tak mají velké znalosti v oblasti přírody, techniky a lidského těla. Toto tvrzení se ztotožňuje i s výzkumem EDULAB (2018), kde ředitelky mateřských škol uvedly, že největší obtíže dělaly dětem komunikační a sociální dovednosti (Vondráková, 2018). Hodně záleží na rodičích, jak se domácího vzdělávání ujmou, jak budou dítě připravovat na vstup na povinnou školní docházku. V tomto případě berou tyto rodiče předškolní vzdělávání vážně, zodpovědně a vše mají dopředu dobře promyšlené.

Domácí vzdělávání vnímají participantky jako alternativu pro rodiče, kteří si chtějí zachovat svoji rodinnou filozofii nebo proto, že dítě již navštěvuje jiné předškolní zařízení, které není zapsáno ve školském rejstříku. Počet dětí na domácím vzdělávání podle jejich výpovědí neroste, ale stagnuje. Většina z nich uvedla, že mají 1-2 děti ročně zapsané na domácím vzdělávání. Pokud rodiče své děti vzdělávají sami, tak se k tomu staví zodpovědně a nemusí to být vždy špatné rozhodnutí. Největší problém vnímají v nastavení pravidel při ověřování dovedností dětí.

8 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

V současné době se klade na předškolní vzdělávání velký důraz, tak si myslím, že plnění povinného vzdělávání formou domácího vzdělávání by mělo mít přísnější pravidla v rámci ověřování. Termíny by měly být aspoň tři a to na začátku roku, v průběhu roku a potom ještě před zápisem dětí do základní školy, jak to uvádí učitelka Jasmína. V tomto případě by mohla každá učitelka vidět pokroky dětí. Z jedné schůzky není zcela možné poznat zda je dítě připraveno či nikoliv. Dle mého názoru by dítě mělo mít možnost navštívit MŠ, i když se z jakéhokoliv důvodů vzdělává doma.

Návrh na další výzkumy týkající se podobné problematiky:

- Zjistit proč se rodiče rozhodnou pro domácí vzdělávání svých dětí.
- Zjistit úspěšnost dětí v dalším vzdělávání z předškolního domácího vzdělávání.

ZÁVĚR

Předškolní vzdělávání doplňuje rodinnou výchovu a má pozitivní vliv na rozvoj dítěte, je považováno za významný začátek celoživotního učení a vzdělávání dítěte a předpoklad toho, že v dospělosti bude mít dítě lepší pracovní a životní uplatnění. Od roku 2017 je v ČR zaveden poslední předškolní rok povinný. Jeden z hlavních záměrů pro zavedení povinného předškolního vzdělávání bylo maximální zapojení všech dětí do tohoto procesu vzdělávání, hlavně dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí. Podle ČŠI (2018) se nepodařilo zapojit všechny děti, pro které byl poslední rok povinný. I když je zavedení povinné předškolní docházky teprve nedávné, zkušenosti učitelů s jejich fungováním už téměř každá školka má.

V úvodu teoretické části jsem se věnovala obecným pojmům, kde je třeba si ujasnit, co je to předškolní vzdělávání, pro koho je určené a také daná povinnost jeho plnění. Dále se věnuji přímo jedné z možností plnění a to je forma domácí vzdělávání. Samozřejmě ne každý zástupce dítěte volí tuto variantu jako dostačující. To, jak je dítě připraveno na povinnou školní docházku, je podrobena zkoušce – ověřování, které by mělo být hodnocením celého procesu domácího vzdělávání.

V praktické části jsem se zaměřila na rozhovory s učitelkami, které se s domácím vzděláváním setkaly. Pomocí rozhovoru a polostrukturovaných otázek jsem dostala odpovědi na stanovené hlavní a dílčí otázky.

Ne všechna předškolní zařízení mají stejná kritéria a tím pádem i výstupy, co se týče ověření připravenosti a zralosti dítěte k dalšímu školnímu vzdělávání. Jednotlivé MŠ sice splňují daná kritéria metodického postupu, který je stanoven MŠMT, nicméně není přesně dáno, jak tohle přezkoušení má být provedeno v praxi. První rozdíly jsou již v tom, zda se ověřování účastní dítě samo, dítě v doprovodu, nebo dokonce i jen zástupce dítěte. Už zde je možno pozorovat velké nesrovnalosti (dítě je zakřiknuté, nemluví, stydí se – odpovídá zástupce). Dále jsou potom rozdíly v tom, zda dítě přijde pouze na pohovor, nebo má možnost se zapojit do běžného režimu dne v MŠ a je během této návštěvy již objektem samotného ověřování. Některé MŠ zvou zástupce dítěte dokonce vícekrát, než je stanoveno. To osobně považuji za výhodné a velmi vhodné. Rozdíly jsou i mezi procesem ověřování – někde probíhá formou hovoru, někde formou hry a pozorování, popř. zhodnocení portfolia dítěte (to ale není vždy a všude vyžadováno). Obecně by se tedy dalo říct, že zkušenosti učitelek s tímto stylem výuky u předškolních dětí jsou prozatím velmi malé. Jednoznačně ale mluví o tom, že nastavení současných pravidel pro ověření zralosti a připravenosti je nedostatečné. Nedá se z jednoho či dvou sezení s dítětem posoudit, zda je nebo není připraveno k dalšímu vzdělávání.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Bednářová, J., Dandová, E., Kratochvílová, J., Nádvorníková, H., Syslová, Z., & Šulová, L. (2017). *Školní zralost a její diagnostika*. Praha: Raabe.

Bednářová, J., Šmardová, V. (2015). *Diagnostika dítěte předškolního věku. Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Brno: Edika.

Čapek, R. (2013). *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada.

ČŠI (2018). *Dopady povinného předškolního vzdělávání na organizační a personální zajištění a výchovně-vzdělávací činnost mateřských škola na období 1. pololetí školního roku 2017/2018. Tematická zpráva*. Dostupné z: https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2018_p%c5%99%c3%adlohy/Dokumenty/TZ-Dopady-povinneho-predskolniho-vzdelavani.pdf

Dogrul, H., Kilic, F. (2020). *Investigation of the opinion, expectation and metaphoric perceptions of parents for preschool education – the example of mersin city*. Turkey. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/347270240_INVESTIGATION_OF_THE_OPINION_EXPECTATION_AND_METAPHORIC_PERCEPTIONS_OF_PARENTS_FOR_PRESCHOOL_EDUCATION_-THE_EXAMPLE_OF_MERSIN_CITY_TURKEY

Jucovičová, E., Žáčková, H. (2014). *Je naše dítě zralé na vstup do školy?* Praha. Grada.

Kolaříková, M., (2018). *Dítě předškolního věku v prostředí sociální exkluze*. Opava: Slezká univerzita v Opavě. Dostupné z: <https://www.slu.cz/fvp/cz/file/cul/2192b4f7-50fe-40b4-881b-0e4089198d52>

Kostelecká, I. (2014). *Doma, nebo ve škole?* *Studia paedagogica*, 19(1),65-82. <https://www.phil.muni.cz/journals/index.php/studia-paedagogica/article/view/704/0>

Kostelecká, I., Beláňová, A., Hána, D., Kašparová, I., Pivarč, J., Svobodová, Z. (2020). *Domácí vzdělávání*. Univerzita Karlova. Praha: Dostupné z: <https://www.soc.cas.cz/publikace/domaci-vzdelavani>

Koželuhová, E., Koželuh, O. (2020). *Povinné předškolní vzdělávání skutečnou součástí školského systému nebo formalitou?* *Pedagogická orientace*, 30,(2), 242-248 https://www.researchgate.net/publication/349445839_Povinne_predskolni_vzdelavani_skutecnou_soucasti_skolskeho_systemu_nebo_formalitou/fulltext/603064cf92851c4ed5836c0a/Povinne-predskolni-vzdelavani-skutecnou-soucasti-skolskeho-systemu-nebo-formalitou.pdf

- Křížová, I. (2021). Domácí vzdělávání není pro všechny. *Poradce ředitelky mateřské školy* 10,7. Dostupné z: <https://poradce.ms.cz/domaci-vzdelavani-neni-pro-vsechny/>
- Lunch, R., Vyghul, K. (2015). *The benefits and costs of investing in early childhood education*. Washington Center. Dostupné z :<https://equitablegrowth.org/research-paper/the-benefits-and-costs-of-investing-in-early-childhood-education/?longform=true>
- Majerčíková, J. & Navrátilová, H. (2018). *Polarities of compulsory education from the perspective of parents and kindergarten teachers*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/331299934_Polarities_of_Compulsory_Education_from_the_Perspective_of_Parents_and_Kindergarten_Teachers
- Metodické doporučení k průběhu individuální vzdělávání dětí v mateřských školách a ověření dosahování očekávaných výstupů* (2019). Praha: MŠMT. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/50135/>
- Opravilová, E. (2016). *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada.
- Opravilová, E. (2017). *Povinná předškolní docházky, historie mateřských škol, výchova dětí, hračky, časopis Sluníčko, TV seriál Kostičky*. Dostupné z: <https://dvojka.rozhlas.cz/povinna-predskolni-dochazka-skodi-hlavne-rodicum-jedny-zneklidnuje-v-jinych-7460276>
- Otevřelová, H. (2016). *Školní zralost a připravenost*. Praha: Portál.
- Rámcový vzdělávání program pro předškolní vzdělávání* (2021). Praha. MŠMT. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/56051/>
- Simonová, J., Potužníková, E., & Straková, J. (2017). Poslání a aktuální problémy předškolního vzdělávání – postoje a názory ředitelk mateřských škol. *Orbis scholae*,11(1), 71-91. <https://doi.org/10.14712/23363177.2017.18>
- Syslová, Z. (2020). *Benefity předškolního vzdělávání*. Šance dětem. Dostupné z:<https://sancedetem.cz/benefity-predskolniho-vzdelavani>
- Zákon č. 561/2004 Sb., zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání* (2004). <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>
- Švaříček, R., & Šed'ová, K. (2014). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách* (Vyd. 2). Praha: Portál.
- Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum.

Zatloukal, T., et al., (2020). *Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávání soustavy ve školním roce 2019/2020. výroční zpráva České školní inspekce z roku 2019-2020*. Praha: ČŠI. Dostupné z: [https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Vyrocnizpravy/Kvalita-a-efektivita-vzdelavani-a-vzdelavaci-s-\(3\)](https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Vyrocnizpravy/Kvalita-a-efektivita-vzdelavani-a-vzdelavaci-s-(3))

Wong, A. (2014). *The case against universal preschool. The atlantic*. Dostupné z: <https://www.theatlantic.com/education/archive/2014/11/the-case-against-universal-preschool/382853/>

Zimčík, L. (2017). *Udělejme si školu doma aneb: Jak na domácí vzdělávání? Šance dětem*. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/udelejme-si-skolu-doma-aneb-jak-na-domaci-vzdelavani>

Česká republika (2022). *Vzdělávání a péče v raném dětství*. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/early-childhood-education-and-care-21_cs

<https://radiozurnal.rozhlas.cz/povinna-skolka-nebo-domaci-vyuka-vzrostl-pocet-rodicu-kteri-sve-predskolni-deti-7753752>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
PV	Předškolní vzdělávání
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Počet dětí předškolního věku v domácím vzdělávání v letech 2015-2020.....	25
Graf 2 Kategorie a subkategorie výzkumu.....	34

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Počet dětí v předškolním zařízení v letech 2017-2020.....	23
Tabulka 2 Charakteristika učitelek mateřských škol.....	30

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Transkript interview s učiteli

PŘÍLOHA P I: TRANSKRIPT INTERVIEW S UČITELI

Jaký je váš názor na zavedení povinné předškolní docházky?

Podle mého názoru je fajn že, mají všechny děti šanci se socializovat a být v kolektivu a seznamovat se se svými vrstevníky. Za mě je to určitě fajn, nějakou formou vzdělávání aspoň rok před nástupem na povinné školní vzdělávání.

Vnímáte nějakou změnu z pohledu učitele?

Z pohledu učitele nevidím žádnou změnu, je lepší, když učitel může pozorovat jeho rozvoj během delší doby, tzn., že když už dítě nastoupí do mš jako tříleté, tak má větší možnost, dva, tři roky pozorovat rozvoj dítěte, ale i když nastoupí v pěti letech tak i tak si zkušený učitel dokáže udělat vstupní diagnostiku dítěte a dokáže tomu přizpůsobit vzdělávací nabídku, aby za ten rok ho posunul tam, kam potřebuje.

Co si myslíme o individuální vzdělávání?

Myslím si, že je to fajn alternativa pro rodiče, kteří mají potřebu vzdělávat své děti samy nebo v nějakém užším komunitním selku, protože každý nejsme stejný a každý má jiné očekávání od přípravy na základní školu, určitě je to fajn varianta.

Mají děti nějakou možnost zúčastnit se akcí, které pořádáte ve vaší MŠ?

Ano i tyhle ty děti, které jsou zapsány na IV, dostávají nabídku kulturních akcí a společných akcí, které v mš pořádáme např. divadelní představení, dny otevřených dveří v mš, nebo společné akce pro rodiče s dětmi, karnevaly.

Jakým způsobem dáváte rodičům vědět o těchto akcích?

Rodiče dostávají od nás jednak email nebo informace jsou zveřejněny na webových stránkách a máme taky vnitřní informační systém, platformu edupage.

Využívají toto rodiče, zapojí děti do tohoto dění?

Ze tří dětí, které tu jsou se během první poloviny, zúčastnili spolu s rodiči podzimních dílem a pak dvě děti byly na divadelním představení pořádané v mš.

Máte nějaké konzultační hodiny?

Individuální ověření dv proběhlo v listopadu, náhradní termín byl v prosinci a všichni rodiče těchto dětí se dostavili, na ověření a nabídli jsme jim možnost, kdyby někdy cokoliv se jim nezdálo, doporučili jsme jim oblasti, ve kterých by se měli děti dále rozvíjet a kdyby potřebovali naši

podporu ať už metodickou, nebo nabídku čím by se to dítě mohlo posunout tak dostali tu možnost se na nás kdykoliv obrátit.

Zatím toho využil jen jeden rodič, který chtěl doporučit náměty a činnosti na rozvoj prostorové orientace.

Máte tady k dispozici třeba nějaké didaktické hračky nebo pomůcky k zapůjčení?

Ano máme, půjčujeme a nabízíme to teda všem rodičům, ne jen dětem na dv, pokud jsou děti třeba nemocné, nebo delší dobu nepřítomné, nebo se jedná o děti s plánem pedagogické podpory a máme vlastně s rodiči domluvený takový systém bezplatné výpůjčky hraček např. mimi luk, logico, albi kouzelná tužka, a potom další pomůcky, které si samy vyrábíme jako my paní učitelky. I těchto možností rodiče využívají.

Jak jsou tyto děti z dv připravené?

Dvě děti z těchto tří bylo velmi dobře připravené, jednalo se o dívky a jednalo se o rodiče, kteří už mají zkušenosti s dv starších sourozenců, takže tam to bylo po všech oblastech kromě nějakých menších logopedických vad, které je potřeba aby děti potrénovaly, byla na velmi dobré úrovni, jedno dítě chlapec, tam ty výstupy těch dovedností, znalostí a postojů byly na malinko slabší úrovni a tam dostali rodiče doporučení co dělat jak rozvíjet, možná to bylo částečně i tím, že dítě nemělo zkušenosti s kolektivem stejných vrstevníků, ale také tím, že rodina žila dlouhou dobu v zahraničí a vrátila se před nedávnem,

Děti z lesního klubu jsou velice dobře připravené, co se týká vybavení toho portfolia, rodiče mají dobrý přehled o jejich pokrocích svého dítěte a potvrdilo se u nich shoda výstupu s dítětem a rodičem. Jen je potřeba dopilovat grafomotoriku nejvíce u chlapců a logopedie ta je u všech dětí, celkově mají děti logopedický problém,

Jak probíhá toto ověření dětí?

U nás probíhá formou krátkého rozhovoru s rodičem a zároveň druhá paní učitelka pracuje s dítětem. Přinesou si na ověření portfolio práci dětí, kde jsou různé fotky pracovní listy, výrobky, seznam písniček básniček, různé grafomotorické listy a další pracovní listy. Probíhá to formou spíš takové krátké možná i hry po vyprávění, u kterého paní učitelka nenásilnou formou zjišťuje stav úrovně jemné motoriky, kde dítě navlíká korálky, nebo zkouší obrázkové čtení, nebo grafomotorickým záznamem prvků, které by dítě mělo zvládat, kresbou postavy, a u všeho probíhá interakce mezi dítětem a paní učitelkou.

Probíhá to v odpoledních hodinách, kdy vlastně dítě má možnost se podívat jak si děti hrají, může se zapojit do hry, potom se mu věnujeme zhruba 20 – 30 minut. Děláme to dvě paní učitelky, kdy jedna vede rozhovor s maminkou nebo zákonným zástupcem a druhá je s dítětem, na základě toho sepisuje krátkou zprávu o ověření a výstupem jsou i poznámky paní učitelky, co dítě zvládá nebo nezvládá nebo jak na tom je.

Ověřujeme všechny oblasti, které vychází z RVP PV.

Vnímáte nějaké rozdíly mezi dětmi, které jsou z dv a dětmi které chodí na denní docházku,

Možná ze začátku jsou děti malinko ostýchavější, ale je to asi tím, že nejsou zvykle na takový počet dětí, ale jinak když se najde nějaká společná řeč tak to dítě dokáže velice dobře pracovat možná malinko a to je spíš u kluků koordinace ruka oko, grafomotorika a asi tyhle ty oblasti.

Myslíte si, že děti z dv mohou mít nějaké problémy v budoucnu?

Je to hodně individuální, zaleží asi hodně na stylu rodinné výchovy a toho kým se rodina jako stýká, pokud to dítě má možnost chodit do skupiny stejného věku ať už jsou to kroužky tak si myslím že ne, že by do budoucna mu to samozřejmě pokud to dítě vyrůstá kde je více sourozenců v opačné případě, když to dítě bude třeba jedináček a rodina nemá sociální kontakty, mohla by se tam vyskytnout nějaká taková ta sociální nezralost s navazování vztahů s vrstevníky a s dospělými, ale jinak si myslím že nemají tyhle ty děti nějaké omezení.

V jakých oblastech jsou rozvinuty nejvíce?

Děti mají hodně dovedností i znalostí co se týká třeba různých oborů ať je to příroda nebo technický svět, člověk a jeho tělo, zvířata, v těchto oblastech mají děti takový dobrý přehled, i v pracovní činnosti, z rozhovorů hodně vyplývá, že tyto děti jsou hodně zařazováni do pomocných prací doma, příprava jídla, úklidu, péče o zvířata o zahrádku, děti vypráví, že dělají všechno to, co dělají jako by dospělý

Dalo by se říct, že jsou ty děti samostatnější?

Možná i částečně jo, že děti jsou vybízeny doma k tomu, aby dělaly činnosti samostatně, za to ve školce vidíme, že ty rodiče udělají třeba nějaké věci za děti.

Stalo se už někdy, že jste muselo někomu zrušit dv?

Zatím se to ještě nikdy nestalo, během dvou let posledních co máme děti na dv, vždy si to rodiče pohlídali, když nemohli se dostavit, zavolali, že jsou někde ve vánici na dálnici a domluvili jsme se

na náhradním termínu vždy, přišli a donesli sebou i všechno kompletně co měli přinést, jako portfolio práce, fotografie.

Co si myslíte, že je hlavním důvodem že se takhle rodiče rozhodly?

Myslím si že jeden z důvodů by mohlo být i uvědomění si svých rodičovských kompetencí, že vlastně rodič je zodpovědný za vzdělávání svého dítěte a chce mít to dítě připraveno podle sebe, podle stylu rodinné výchovy stylu životních hodnot, které sama rodina vyznává, takže to by mohly být důvody a určitě když se rodič rozhodne pro tuto formu tak to hodně zvažuje, jestli vlastně na to má potřebné kompetence, trpělivost, jestli má to všechny věci které by mohl mít a jestli dokáže to dítěti nabídnout, když k nám přišli rodiče během roku tak rodiče velmi zvyšovali jestli by to zvládly a musím říct že to velmi oceňuji že vlastně přeberou tu zodpovědnost,

Děti již dříve navštěvovali lesní klub, mají tam už své kamarády, proto plní povinnou docházku formou iv.

Někteří rodiče uvádějí i jako předchozí špatnou zkušenost z předškolního vzdělávání.

Mají pochybnosti, nedůvěřují státním mš?

Nemají pochybnosti, ale je to forma, která jim vyhovuje, která je jim bližší, jako by srdci i vyznávání priorit, životních hodnot, názorů postojů, nesetkala jsem se nikdy s tím, že by nedůvěřovali.

Jedná se o rodiče ve směr v vysokoškolském vzděláním.

Pokračují děti v domácím vzdělávání i na základní škole?

Děti většinou jdou do alternativních škol, škola sýkorka, jen několik málo dětí jde do běžné základní školy.

Rodiče dětí z dv jsou zodpovědnější vůči vzdělávání svých dětí než rodiče dětí, které navštěvují mš denní formou. Měli jsme tu holčičku, které k nám do mš nechodila, po doporučení jiné mš a pedagogické poradny, aby měla holčička odklad povinné docházky ji rodiče přesto dali, holička to nezvládla a po dvou měsících ji vrátila do mš a rodiče ji zapsali do naší. Neustále holčičku omlouvali, že se jí teď nechce do školky a podobně a holčička na tom byla opravdu hodně špatně, co se týká dovedností a znalostí.